

การส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยบุคลากรทางวิชาชีพ
ต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา
และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ
Professional Support on Maternal Breastfeeding Self-Efficacy and
Breastfeeding Behavior, Breastfeeding Duration and Breastfeeding Rate:
A Systematic Review

นริศรา ไคร์ศรี^{1*}, พัชรินทร์ เงินทอง¹, ลาวัลย์ สมบูรณ์¹ และ เทียมศร ทองสวัสดิ์¹
Narissara Krairee^{1*}, Patcharin Ngoenthong¹, Lawan Somboon¹ and Tiamsorn Tongswas¹
วิทยาลัยเชียงราย^{1*}

บทคัดย่อ

น้ำนมมารดามีสารอาหารที่เป็นประโยชน์ช่วยลดอัตราการเกิดโรค และอัตราการตายของทารกได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด อย่างไรก็ตาม อัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดายังคงอยู่ในระดับต่ำ สาเหตุที่มารดาไม่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เนื่องจากขาดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยบุคลากรทางวิชาชีพ ในประเด็นพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา กลุ่มตัวอย่างเป็นงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ห้องสมุด และฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2558 จำนวน 14 เรื่อง โดยใช้เครื่องมือการศึกษาจากสถาบันโจแอนนาบริกส์ ผลลัพธ์จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ พบว่า

การส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยบุคลากรทางวิชาชีพ สามารถส่งเสริมได้ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ และต่อเนื่องไปจนถึงหลังคลอด ใช้วิธีการส่งเสริมทั้งการให้ความรู้ และการฝึกปฏิบัติ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นอันดับแรก ซึ่งให้ผลลัพธ์ที่ดีต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จากผลการศึกษาคควรนำไปประยุกต์เป็นแนวทางในการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด

คำสำคัญ: การรับรู้สมรรถนะแห่งตน, การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา, การทบทวนอย่างเป็นระบบ

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: booboss117@hotmail.com เบอร์โทรศัพท์ 081-2874652)

Abstract

Breast milk contains plenty of nutrients that are beneficial to reduce the incidence of morbidity and mortality rate among mothers and infants. However, the rate of breastfeeding mothers remains low. Previous studies found that lack of breastfeeding among mothers is caused by a low perceived self-efficacy. This systematic review aimed to summarize the knowledge about the effectiveness of promoting perceived self-efficacy of breastfeeding among mothers by professional support regarding behaviors, duration, and rate of breastfeeding. A total of 14 research published during 2008-2015 was included in the study. The Joanna Briggs Institute (JBI) database was the main source of the data collection and analysis.

The results of the systematic review found that promotion of perceived self-efficacy for breastfeeding by the support of health personnel could be provided continually from pregnancy period until postpartum period. The ways to develop the perceived self-efficacy included providing knowledge and practice. The knowledge regarding breastfeeding was the first priority to be done resulting in the behaviors, duration, and rate of breastfeeding.

The findings of this study should be applied as a guideline to promote the perceived self-efficacy in mothers for breastfeeding pregnancy period through the postpartum period.

Keywords: Perceived Self-Efficacy, Breastfeeding, Systematic Review

บทนำ

น้ำนมมารดา มีสารอาหารที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันการเกิดโรค และลดอัตราการตายของทารกได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เนื่องจากน้ำนมมารดาประกอบด้วยภูมิคุ้มกันโรคไขมัน โปรตีน คาร์โบไฮเดรตในสัดส่วนที่เหมาะสมสำหรับวัยทารก และยังประกอบด้วยส่วนของพรีไบโอติกในการป้องกันการติดเชื้อของระบบทางเดินอาหาร และป้องกันการติดเชื้ออื่น ๆ (Bozzette & Posner, 2013) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization [WHO]) ได้แนะนำว่าควรเริ่มให้ทารกดูดนมมารดาภายใน 1 ชั่วโมงหลังคลอด และควรเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาร่วมกับอาหารเสริมตามวัยต่อเนื่องจนบุตรอายุ 2 ปี จะได้ประโยชน์ทั้งมารดาและทารก ผลต่อมารดาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยังน้อย 6 เดือน เป็นการคุมกำเนิดแบบธรรมชาติ และช่วยลดอัตราการเกิดมะเร็งเต้านมและมะเร็งรังไข่ ช่วยให้ร่างกายกลับคืนสู่สภาพเหมือนระยะก่อนตั้งครรภ์อย่างรวดเร็ว (WHO, 2014; Yin, Quinn, Dwyer, Ponsonby & Jones, 2012) รวมทั้งช่วยให้น้ำหนักหลังคลอดของมารดาลดลง ส่วนด้านทารกจะได้รับสารอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสม ทารกไม่เกิดโรคอ้วน ป้องกันการเกิดน้ำหนักเกินแบบเฉียบพลัน ลดอัตราการเกิดเบาหวานชนิดที่ 2 (Grassley & Sauls, 2012) ทารกที่ได้รับนมผสมจะไม่ได้ภูมิคุ้มกัน เนื่องจากในนมผสมไม่มีภูมิคุ้มกัน และสารอาหารเหมือนน้ำนมมารดา นอกจากนี้ยังเสี่ยงต่อการติดเชื้อแบคทีเรีย ที่เกิดจากการเตรียมไม่สะอาด ทารกอาจเกิดภาวะทุพโภชนาการจากการผสมที่เจือจาง หรือผสมไม่ถูกต้อง (WHO, 2014) ทารกที่ได้รับนมผสมจะมีอัตราการตาย และอัตราการเกิด

โรคสูงกว่าทารกที่ได้รับนมมารดา โรคที่พบบ่อย ได้แก่ โรคติดเชื้อระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ และโรคติดเชื้ออื่น ๆ (Nunes, Giugliani, Santo & Oliveria, 2011)

แม้ว่าการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จะมีประโยชน์ต่อทั้งมารดาและทารก แต่อัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ยังคงอยู่ในระดับต่ำ และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน จากการศึกษาวิจัย พบว่า มีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การศึกษาของ McDonald, Handerson, Faulkner, Evans & Hagan (2008) พบว่า อัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในประเทศสหรัฐอเมริกา อยู่ที่ร้อยละ 32-40 ประเทศอังกฤษร้อยละ 13 โดยเฉพาะในประเทศไทย พบว่าอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว 6 เดือนแรก ในปี พ.ศ.2555 มีร้อยละ 12.3 และในปี พ.ศ. 2556 มีร้อยละ 33 ในจำนวนนี้มีเพียงร้อยละ 10.3 ที่ให้นมมารดาต่อเนื่องมากกว่า 6 เดือน สาเหตุที่ไม่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เนื่องจากร้อยละ 45.5 ไม่มั่นใจว่าจะมีน้ำนมเพียงพอสำหรับบุตร (กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

การทบทวนวรรณกรรมจากการศึกษาวิจัย พบว่า การที่มารดาขาดความมั่นใจมีความสัมพันธ์กับอัตราและความต่อเนื่องในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จากการศึกษาของ Schy, Folkermaglaya, Mendelson, Race & Ludwig-Beymer (1996) พบว่า การให้ความรู้ในระยะหลังคลอด ไม่มีผลต่อระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา แต่ขึ้นอยู่กับความรู้ ความพึงพอใจ และประสบการณ์ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา คล้ายกับการศึกษาของ Labarere, Bellin, Fourny, Gagnaire, Francois & Pons (2003) พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของระยะเวลาและอัตราในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ในมารดาที่เข้ารับการให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาตามโปรแกรมในโรงพยาบาล และมารดาที่ได้รับการดูแลตามปกติในเดือนที่ 4 หลังคลอด ซึ่งการศึกษาของ Ertem, Votto & Leventhal (2002) พบว่า การที่มารดาขาดความมั่นใจทำให้หยุดการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาก่อนทารกอายุ 2 เดือน สาเหตุหลักเกิดจากการรับรู้ว่าตนเองมีน้ำนมไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา การศึกษาของ Buxton et al. Ascited in Blyth, Creedy, Dennis, Moyle, Pratt & De-Vries (2002) พบว่าความมั่นใจมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมและความต่อเนื่องในการแสดงพฤติกรรม มารดาที่ขาดความมั่นใจในระยะตั้งครรภ์จะหยุดการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาภายในสัปดาห์แรกหลังคลอด ส่วนมารดาที่มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระดับสูง สามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 4 ถึง 8 สัปดาห์หลังคลอด (McQueen, Dennis, Stremler & Norman, 2011)

ดังนั้น การที่มารดามีความมั่นใจในตนเอง หรือมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ซึ่ง Dennis & Faux (1999) ได้พัฒนาการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ตามทฤษฎีการรับรู้ทางสังคมของ Bandura (1995) เพื่ออธิบายการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เป็นการรับรู้ความสามารถของตนเอง และพบว่าระดับคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา มีความสัมพันธ์กับความมั่นใจสามารถทำนายระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ประกอบด้วยข้อมูล 4 แหล่ง ได้แก่ 1) การรับรู้จากความสำเร็จด้วยตนเอง (Performance Accomplishment) 2) การสังเกตตัวแบบ (Vicarious Experience) 3) การให้ข้อมูลหรือการชักจูงด้วยคำพูด (Verbal Persuasion) และ 4) สภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ (Physiological and Affective State)

บุคลากรทางวิชาชีพโดยเฉพาะพยาบาลผดุงครรภ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จากการสืบค้นงานวิจัยเบื้องต้น พบว่า วิธีการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยบุคลากรทางวิชาชีพมีความหลากหลาย ใช้รูปแบบการปฏิบัติที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังไม่พบรายงานการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในเรื่องการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยบุคลากรทางวิชาชีพ ผู้วิจัยจึงสนใจการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งหมายถึงการสรุปความรู้จากรายงานการวิจัยปฐมภูมิ เกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยบุคลากรทางวิชาชีพ ในประเด็นพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยใช้กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ ประเมินคุณภาพ และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ ตามแนวทางของสถาบัน โจแอนนาบริกส์ (Joanna Briggs Institute [JBI]) เนื่องจากสามารถทบทวนวรรณกรรมตามระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย (อัจฉรา คำมะทิติย์ และมัลลิกา มากรัตน์, 2559) เพื่อให้ได้ข้อสรุปของการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยบุคลากรทางวิชาชีพ และเป็นแนวทางในการทำวิจัยหรือพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิกในการสนับสนุนการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสรุปองค์ความรู้ของการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยบุคลากรทางวิชาชีพ ในประเด็น พฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีการทบทวนวรรณกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนอย่างเป็นระบบครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อสรุปประสิทธิผลของการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยบุคลากรทางวิชาชีพต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยอาศัยการทบทวนอย่างเป็นระบบของสถาบันโจแอนนาบริกส์ (JBI, 2014) ประกอบด้วยขั้นตอนการทบทวนดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์และคำถามสำหรับการทบทวน 2) การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย 3) การสืบค้นงานวิจัย 4) การคัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด 5) การประเมินคุณภาพงานวิจัย 6) การรวบรวมข้อมูลและการสกัดข้อมูล และ 7) การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยและการรายงานผล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทบทวนอย่างเป็นระบบ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การกำหนดวัตถุประสงค์และคำถามสำหรับการทบทวน

เพื่อให้การทบทวนมีทิศทางที่ชัดเจน โดยคัดเลือกจากประเด็นที่ต้องการสรุปองค์ความรู้

กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของงานวิจัย ซึ่งเกณฑ์ในการคัดเลือก ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ในสตรีในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ที่จัดทำโดยบุคลากรทางวิชาชีพต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ที่มีผลต่อระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตน พฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยคัดเลือกรายงานวิจัยทั้งที่ตีพิมพ์และไม่ได้ตีพิมพ์ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่รายงานไว้โดยตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2558 (ปี ค.ศ.2006 ถึง ปี ค.ศ.2015) ในรูปแบบของงานวิจัยแบบทดลอง แบบกึ่งทดลอง และแบบสุ่มมีกลุ่มควบคุม

การสืบค้นข้อมูล

ผู้วิจัยวางแผนการค้นหาค้นหาแบบเป็นระบบ โดยการสืบค้นงานวิจัย ครอบคลุมฐานข้อมูล งานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในฐานข้อมูล PubMed, CINAHL, ProQuest Medical Library, Science Direct, Springer Link, Wiley Online Library, Cochrane Systematic Review Database, Marry Ann Libart Inc., ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ในประเทศไทย ได้แก่ Thailis (TDC), Mahidol E-Thesis.

การคัดเลือกรายงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

การคัดเลือกรายงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้การจัดกระทำแบบปกปิด (Blind Assessment) ระหว่างผู้วิจัยร่วมเพื่อป้องกันความลำเอียง (Bias)

การประเมินคุณภาพงานวิจัย

ผู้วิจัยโดยใช้เกณฑ์ของสถาบันโจแอนนาบริกส์ ร่วมกับทีมผู้วิจัย

การสกัดข้อมูล

สกัดข้อมูลเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การสังเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดตามเกณฑ์การพิจารณาของสถาบันโจแอนนาบริกส์ ซึ่งการสรุปผลการศึกษาศาสามารถได้องค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัยและมีคุณภาพ (อัจฉรา คำมะতিย์ และมัลลิกา มากรัตน์, 2559) ซึ่งมีการจัดลำดับความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเป็น 5 ระดับ ได้แก่ Level 1-Experimental Designs, Level 2-Quasi-Experimental Designs, Level 3-Observational-Analytic Designs, Level 4-Observational-Descriptive Designs และLevel 5-Expert Opinion and Bench Research จากรายงานการวิจัย และไม่ได้ดำเนินการวิจัยโดยตรงกับมนุษย์ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยเชียงรายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินการสกัดข้อมูลของสถาบันโจแอนนาบริกส์ ซึ่งเป็นเครื่องมือมาตรฐานจึงไม่จำเป็นต้องตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล

ผลการสืบค้นหลังจากพิจารณาบทความพบงานวิจัยจำนวน 135 เรื่อง งานวิจัย จำนวน 117 เรื่อง คัดออกหลังพิจารณาฉบับเต็ม เนื่องจากไม่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือก คงเหลืองานวิจัยจำนวน 14 เรื่อง ในการ

ทบทวนวิธีการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา แต่เนื่องจากงานวิจัยมีความแตกต่างกันในการจัดกระทำจึงไม่สามารถวิเคราะห์โดยใช้วิธีนี้ได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

จริยธรรมวิจัย

ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย วิทยาลัยเชียงราย ได้หมายเลข 4/2558

ผลการวิจัย

งานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก และประเมินคุณภาพงานวิจัยจำนวน 14 เรื่อง เป็นงานวิจัยที่มีรูปแบบการจัดกระทำที่มีความแตกต่างกัน สรุปผลดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย

จากการทบทวนงานวิจัยจำนวน 135 เรื่อง จำนวน 4 เรื่องเป็นงานวิจัยแบบสุ่ม และมีกลุ่มควบคุม จำนวน 10 เรื่อง เป็นงานวิจัยแบบกึ่งทดลอง เป็นการจัดกระทำในประเทศไทยจำนวน 6 เรื่อง จากต่างประเทศจำนวน 8 เรื่อง สำหรับลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่ เป็นมารดาครั้งแรกหลังคลอดบุตรที่มีอายุครรภ์มากกว่า 30-35 สัปดาห์ อายุครรภ์มากกว่า 34 สัปดาห์ อายุครรภ์ 36 สัปดาห์ตามลำดับ ในการจัดกระทำขณะตั้งครรภ์ และกลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาครั้งแรกหรือครรภ์หลังที่ไม่เคยเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในการจัดกระทำหลังคลอดบุตร

2. การจัดกระทำในการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา การจัดกระทำในระยะตั้งครรภ์มีงานวิจัยจำนวน 7 เรื่อง การจัดกระทำในระยะนี้มุ่งไปที่การให้ความรู้ และการฝึกปฏิบัติโดยพยาบาลวิชาชีพ อย่างไรก็ตามงานวิจัย 2 เรื่อง มีการจัดกระทำในระยะตั้งครรภ์ต่อเนื่องไปถึงหลังคลอด สำหรับการจัดกระทำในระยะหลังคลอดมีงานวิจัยจำนวน 8 เรื่อง งานวิจัยจำนวน 3 เรื่องมีการจัดกระทำส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม โดยให้ครอบครัว บุคคลใกล้ชิด หรือ สามี เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และได้ผลลัพธ์ที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ดังตาราง 1

ตาราง 1 สรุปการจัดกระทำในการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

ผู้วิจัย/ปี	วัตถุประสงค์	การจัดกระทำ	ผลลัพธ์	ระดับความน่าเชื่อถือ
Aghdas, Talat, & Sepideh, 2013	เพื่อประเมินผลการทำสัมผัสเนื้อแนบเนื้อทันทีหลังคลอดที่มีต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Baby Friendly Hospital (WHO) กลุ่มควบคุม: มารดาหลังคลอดจำนวน 45 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 47 ราย ใช้เวลาอย่างน้อย 2 ชั่วโมงในการทำสัมผัสเนื้อแนบเนื้อทันทีหลังคลอด	ระยะเวลาการเริ่มต้นในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ($p < .0001$) คะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ($p < .0003$)	ระดับ 1.c

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	วัตถุประสงค์	การจัดกระทำ	ผลลัพธ์	ระดับความน่าเชื่อถือ
อุษณีย์ จินตะเวช, นภัสนันท์ สุขเกษม, เทียมศร ทองสวัสดิ์ และลาวัลย์ สมบูรณ์, (2558)	เพื่อเปรียบเทียบการ รับรู้สมรรถนะแห่งตน และอัตราการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาอย่าง เดียวของมารดาหลัง คลอด กลุ่มตัวอย่าง: มารดา ครรภ์แรกหรือครรภ์ หลัง หลังคลอดบุตร และไม่เคยเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดา	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Self- Efficacy กลุ่มควบคุม: มารดาหลังคลอดจำนวน 24 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 24 ราย ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดาวันที่ 1, 2, 3 หลังคลอด ก่อนจำหน่ายจากโรงพยาบาลร่วมกับ ครอบครัว และติดตามเยี่ยมทางโทรศัพท์ จำนวน 4 ครั้ง ที่ 1 สัปดาห์ 3, 4 และ 5 เดือน กลุ่มตัวอย่างสามารถติดต่อผู้วิจัยได้ ตลอดเวลาโดยการประสบความสำเร็จด้วย ตนเองเป็นการฝึกปฏิบัติ การใช้คำพูด ชักจูงจากบุคลากรทางวิชาชีพ การเห็นตัว แบบการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาผ่านวิดีโอ ทัศน์ และการดูแลด้านร่างกายและอารมณ์ สื่อ: คู่มือการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่าง เดียว คู่มือการเป็นผู้ให้การสนับสนุนทาง สังคม วิดีทัศน์เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วย นมมารดา วิดีทัศน์การเสนอต้นแบบในการ ปฏิบัติการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา	คะแนนการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนใน การเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาที่ วันจำหน่าย 6 สัปดาห์และ 6 เดือน ($p < .05$, $p < .001$, $p < .001$) ตามลำดับ อัตราการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาอย่าง เดียว ที่วันจำหน่าย 6 สัปดาห์และ 6 เดือน ($p < .002$)	ระดับ 2.c
Awano, & Shimada, (2010)	เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพของ โปรแกรม Breast- feeding Self-Care: BSC กลุ่มตัวอย่าง: มารดา ครรภ์แรกหลังคลอด บุตร	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Baby Friendly Hospital (WHO) กลุ่มควบคุม: มารดาหลังคลอดจำนวน 62 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 55 ราย ได้รับการดูแลตามปกติร่วมกับ โปรแกรม BSC ในวันที่ 4-5 หลังคลอดโดย พยาบาลผดุงครรภ์ โปรแกรมประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา สื่อ:คู่มือและวิดีโอทัศน์ เกี่ยวกับการปฏิบัติ การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา	คะแนนการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนใน การเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาที่ 1 เดือนหลัง คลอด ($p < .01$)	ระดับ 2.c

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	วัตถุประสงค์	การจัดกระทำ	ผลลัพธ์	ระดับความน่าเชื่อถือ
ญาณิศา เถื่อนเจริญ, (2550)	เพื่อเปรียบเทียบการ ปฏิบัติการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดา ระหว่าง กลุ่มที่ได้รับโปรแกรม ส่งเสริมการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนร่วม กับการสนับสนุนของ สามีกับกลุ่มที่ได้รับการ พยาบาลตามปกติ	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Self- Efficacy กลุ่มควบคุม: มารดาหลังคลอดจำนวน 20 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 20 ราย ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาในวันที่ 1 หลังคลอดร่วมกับสามี ให้ สามีกับกลุ่มที่ได้รับการ พยาบาลตามปกติ	คะแนนปฏิบัติการ เลี้ยงบุตรด้วยนม มารดา ($p < .05$)	ระดับ 2.c
	กลุ่มตัวอย่าง: มารดา ครรภ์แรกหลังคลอด บุตร	กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 20 ราย ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาในวันที่ 1 หลังคลอดร่วมกับสามี ให้ สามีกับกลุ่มที่ได้รับการ พยาบาลตามปกติ 60 นาที สาธิตและสาธิตย้อนกลับ ติดตาม เยี่ยมทางโทรศัพท์ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ใน สัปดาห์ที่ 4 ผู้วิจัยเยี่ยมบ้าน ประเมิน 6 สัปดาห์หลังคลอด สื่อ: วิดีทัศน์ การเสนอต้นแบบในการปฏิบัติ การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา		
Kamran, Shrifirad, Mirkarimi & Farah- ani, (2012)	เพื่อประเมิน ประสิทธิผลของ โปรแกรมการให้ความรู้ ที่มีต่อการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนใน การเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดา	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Health Belief Model. กลุ่มควบคุม: มารดาหลังคลอดจำนวน 44 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 44 ราย ได้รับโปรแกรมการให้ความรู้ในระยะ ตั้งครรภ์ออกแบบจากทฤษฎีแบบแผน	คะแนนการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนใน การเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาที่ 1 และ 4 สัปดาห์หลังคลอด ($p < .001$)	ระดับ 2.c
	กลุ่มตัวอย่าง: มารดา ครรภ์แรกอายุครรภ์ 36 สัปดาห์	ความเชื่อด้านสุขภาพ ใช้เวลา 30-40 นาที ต่อครั้งจำนวน 3 ครั้ง สื่อ: คู่มือเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดา		

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	วัตถุประสงค์	การจัดกระทำ	ผลลัพธ์	ระดับความน่าเชื่อถือ
พัชรินทร์ ไชยบาล, ลาวัลย์ สมบูรณ์ และ กรรณิการ์ กันธะ รักษา, (2553)	เพื่อเปรียบเทียบ คะแนนพฤติกรรมการ เลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาอย่างเดียวของ มารดาที่มีบุตรคนแรก ระหว่างกลุ่มที่ได้รับ การส่งเสริมสมรรถนะ แห่งตนและการ สนับสนุนทางสังคมกับ กลุ่มที่ได้รับการ พยาบาลตามปกติ กลุ่มตัวอย่าง: สตรีตั้ง ครรภ์ ครรภ์แรกอายุ ครรภ์มากกว่า 34 สัปดาห์	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Self- efficacy กลุ่มควบคุม: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 26 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 26 ราย ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาครั้งที่ 1 ในระยะตั้งครรภ์ (36 สัปดาห์) ครั้งที่ 2 ในระยะตั้งครรภ์ (37 สัปดาห์) ครั้งที่ 3 ระยะหลังคลอดก่อน จำหน่ายจากโรงพยาบาล ใช้เวลาครั้งละ 60-90 นาที ร่วมกับการติดตามทาง โทรศัพท์และให้คำแนะนำในสัปดาห์ที่ 2 และ 4 หลังคลอด สื่อ: วิดีทัศน์ การเสนอต้นแบบในการปฏิบัติ การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา คู่มือการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว คู่มือการเป็น ผู้ให้การสนับสนุนทางสังคม	คะแนนพฤติกรรมการ เลี้ยงบุตรด้วยนม มารดา ($p < .001$)	ระดับ 2.c
Wu, Hu Mccoy & Efird, (2014)	เพื่อประเมิน ประสิทธิผลของ โปรแกรมการส่งเสริม การเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาที่มีต่อการรับรู้ สมรรถนะแห่งตน ระยะเวลาในการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดา และการเลี้ยงบุตรด้วย นมมารดาอย่างเดียวยัง 4 และ 8 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่าง: มารดา ครรภ์แรกหลังคลอด บุตร	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Self-Efficacy กลุ่มควบคุม: มารดาหลังคลอดจำนวน 37 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 37 ราย ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดา เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดาครั้งที่ 1 ภายใน 1 วัน หลังคลอดบุตร ครั้งที่ 2 ห่างจากครั้งแรก 1 วัน ครั้งที่ 3 โทรศัพท์ติดตามภายใน 1 สัปดาห์หลังจากกลับบ้าน	คะแนนการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนใน การเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาที่ 4 และ 8 สัปดาห์หลังคลอด ($p < .001$) อัตราการเลี้ยงบุตร ด้วยนมมารดาอย่าง เดียวที่ 4 และ 8 สัปดาห์หลังคลอด ($p < .013, p = .0026$) ระยะเวลาในการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดาที่ 8 สัปดาห์ ($p=.047$)	ระดับ 2.c

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	วัตถุประสงค์	การจัดกระทำ	ผลลัพธ์	ระดับความน่าเชื่อถือ
Noel-Weiss et al., 2006	เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรม Prenatal Breastfeeding Workshop ที่มีต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา กลุ่มตัวอย่าง: สตรีตั้งครรภ์แรกอายุครรภ์ 36 สัปดาห์	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Self- Efficacy กลุ่มควบคุม: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 45 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 47 ราย ได้รับโปรแกรมการให้ความรู้โดยใช้รูปแบบของ Workshop ในระยะตั้งครรภ์ 2.5 ชั่วโมง ร่วมกับการดูวิดีโอและอภิปรายร่วมกัน เครื่องมือ: ตุ๊กตาทารก (Life-Like Dolls) วิดีทัศน์เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา	อัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวที่ 8 สัปดาห์ 70% $(p < .005)$	ระดับ 2.c
Otsuka et al., 2014	เพื่อประเมินผลของการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในโรงพยาบาลสายใยรักและโรงพยาบาลทั่วไป กลุ่มตัวอย่าง: มารดาครรภ์แรกอายุครรภ์ 36 สัปดาห์	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Baby Friendly Hospital (WHO) กลุ่มควบคุม: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 406 ราย ได้รับการดูแลตามปกติในโรงพยาบาลทั่วไป 1 กลุ่ม โรงพยาบาลสายใยรัก 1 กลุ่ม โดยได้รับ Rooming-In ภายใน 6 ชั่วโมง หลังคลอด ร่วมกับการให้ความรู้ตามปกติ กลุ่มทดลอง: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 375 ราย แบ่งเป็น 2 กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมโดยใช้คู่มือการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในโรงพยาบาลสายใยรัก 1 กลุ่ม ได้รับ Rooming-In ภายใน 6 ชั่วโมง หลังคลอด ร่วมกับการให้ความรู้ และโรงพยาบาลทั่วไปได้รับการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาจากคู่มือ	คะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่ 4 สัปดาห์ หลังคลอดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในโรงพยาบาลสายใยรักในระดับสูง $(p < .037)$ ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในโรงพยาบาลทั่วไป	ระดับ 1.c

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	วัตถุประสงค์	การจัดกระทำ	ผลลัพธ์	ระดับความน่าเชื่อถือ
Ansari et al., 2014	เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้ที่มีต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี่ยนบุตรด้วยนมมารดา	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Self- Efficacy กลุ่มควบคุม: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 60 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 60 ราย ได้รับโปรแกรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี่ยนบุตรด้วยนมมารดา 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมงเป็นเวลา 2 วัน โดยพยาบาลผดุงครรภ์ ร่วมกับการให้การพยาบาลตามปกติ มีการติดตามทางโทรศัพท์และการให้คำปรึกษาจากที่ปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	อัตราการเลี่ยนบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว และระยะเวลาในการเลี่ยนบุตรด้วยนมมารดา ($p < .001$)	ระดับ 1.c
วิจิตรา มณีขัติย์, (2552)	เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมการเลี่ยนทารกด้วยนมมารดาในมารดาที่มีบุตรคนแรก	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Self- Efficacy กลุ่มควบคุม: มารดาหลังคลอดจำนวน 15 ราย ได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 15 ราย ได้รับโปรแกรมครั้งที่ 1 ให้ความรู้และสังเกตต้นแบบจากผู้วิจัยภายใน 24 ชั่วโมง หลังคลอด ครั้งที่ 2 ระยะเวลา 2-3 วัน หลังคลอดให้ความรู้ร่วมกับให้คู่มือ ครั้งที่ 3 ระยะ 1-2 สัปดาห์หลังคลอด ครั้งที่ 4 ระยะ 6 สัปดาห์หลังคลอด แต่ละกิจกรรมใช้เวลา 45 นาที - 1 ชั่วโมง สื่อ:คู่มือเกี่ยวกับการเลี่ยนบุตรด้วยนมมารดา	คะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี่ยนบุตรด้วยนมมารดา ($p < .05$) คะแนนพฤติกรรมกรรมการเลี่ยนบุตรด้วยนมมารดา ($p < .05$)	ระดับ 2.c

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	วัตถุประสงค์	การจัดกระทำ	ผลลัพธ์	ระดับความน่าเชื่อถือ
Kronborg et al., 2012	เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมในระยะตั้งครรภ์ที่มีต่อความรู้และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา กลุ่มตัวอย่าง: มารดาครรภ์แรกอายุครรภ์มากกว่า 30-35 สัปดาห์	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Baby Friendly Hospital (WHO) กลุ่มควบคุม: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 590 รายได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: สตรีตั้งครรภ์จำนวน 603 รายได้รับโปรแกรม Ready for child program ร่วมกับสามีแบ่งเป็น 3 โมดูลใช้เวลา 3 ชั่วโมงต่อครั้ง ประกอบด้วยการให้ความรู้และอภิปรายร่วมกันกับพยาบาลผดุงครรภ์ที่ผ่านการฝึกอบรม	คะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ที่ 6 สัปดาห์หลังคลอด ($p < .05$) ความรู้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับมารดา ($p < .02$)	ระดับ 1.c
เบญจศักดิ์ ห้วยไผ่, 2551	เพื่อประเมินผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา กลุ่มตัวอย่าง: มารดาครรภ์แรกหลังคลอดบุตร	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Self- Efficacy กลุ่มควบคุม: มารดาหลังคลอดจำนวน 32 รายได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 32 รายได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในวันที่ 1 หรือ 2 หลังคลอดและทำกิจกรรมกลุ่มก่อนจำหน่าย ติดตามด้วยการเยี่ยมบ้าน และโทรศัพท์ติดตาม 1 ครั้งต่อเดือน	คะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ($p < .001$) คะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ($p < .001$) ระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวยุติ ($p < .001$)	ระดับ 2.c

ตาราง 1 (ต่อ)

ผู้วิจัย/ปี	วัตถุประสงค์	การจัดกระทำ	ผลลัพธ์	ระดับความน่าเชื่อถือ
อภิรดี กิมพิทักษ์, 2554	เพื่อศึกษาผลของ โปรแกรมส่งเสริมความ สามารถในการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดาของ มารดาครรภ์แรก กลุ่มตัวอย่าง: มารดา ครรภ์แรกอายุครรภ์ 36 สัปดาห์	กรอบแนวคิดทฤษฎี: Self-Efficacy กลุ่มควบคุม: มารดาหลังคลอดจำนวน 35 รายได้รับการดูแลตามปกติ กลุ่มทดลอง: มารดาหลังคลอดจำนวน 35 รายได้รับโปรแกรมครั้งที่ 1 ระยะตั้งครรภ์ 6 สัปดาห์ ใช้เวลา 45 นาที ครั้งที่ 2 ระยะ หลังคลอดขณะอยู่โรงพยาบาล ใช้เวลา 60 นาที ครั้งที่ 3 โทรศัพท์ติดตามในระยะ 7 วันหลังกลับบ้านใช้เวลาครั้งละ 15-20 นาที และติดตามเยี่ยมบ้านในรายที่มี ปัญหาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา สื่อ:คู่มือเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดา วิดีทัศน์เกี่ยวกับการโน้มน้าวให้ เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา วิดีทัศน์เกี่ยวกับ ประโยชน์และการแก้ไขปัญหานมแม่ สไลด์ โชว์เรื่องการเตรียมความพร้อมในการเลี้ยง บุตรด้วยนมมารดา	คะแนนการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนใน การเลี้ยงบุตรด้วยนม มารดา และสูงสุดที่ 8 สัปดาห์หลังคลอด (p < .001) คะแนนพฤติกรรมการ เลี้ยงบุตรด้วยนม มารดาที่ 8 สัปดาห์ หลังคลอด (p <.001)	ระดับ 2.c

ระดับความน่าเชื่อถือ ระดับ 1.c – RCTs, ระดับ 2.c - Quasi-Experimental Prospectively Controlled Study (JBI, 2014)

โปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา มุ่งเน้นที่การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเป็นอันดับแรก มีการประเมินสภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ร่วมกับการเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ ส่วนการรับรู้จากความสำเร็จด้วยตนเองเป็นการลงมือปฏิบัติพร้อม ๆ ไปด้วยบุคลากรทางวิชาชีพ ที่ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ร่วมกับการชักจูงด้วยคำพูด โดยการให้กำลังใจ และชมเชยเมื่อกลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง สำหรับการสังเกตตัวแบบงานวิจัยในประเทศไทย ใช้การชมวิดิทัศน์ที่มีการโน้มน้าวใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาจากผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศเน้นการใช้วิดิทัศน์นำเสนอวิธีการปฏิบัติการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ในขั้นตอนต่าง ๆ ที่พบปัญหาแสดงเทคนิคต่าง ๆ ที่จะทำใ้มารดาประสบความสำเร็จ เช่น เทคนิคการบีบน้ำนม เทคนิคการจัดท่าทาง เป็นต้น ซึ่งผลลัพธ์ของการจัดกระทำประสบความสำเร็จ ในการเพิ่มการรับรู้สมรรถนะแห่งตน พฤติกรรมในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างไรก็ตามงานวิจัยจำนวน 1 เรื่องที่มีการใช้แนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ร่วมกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในการจัดกระทำ เน้นการออกแบบการให้ความรู้เพื่อใ้มารดารับรู้ประโยชน์ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ซึ่งให้ผลลัพธ์ที่ดีต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาเช่นกัน

สำหรับเนื้อหาการให้ความรู้ของคู่มือ และสื่อวีดิทัศน์สามารถสรุปได้ ดังนี้ การนำเข้าสู่การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาโดยการกล่าวถึงประโยชน์ของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ที่มีต่อมารดา ทารก และชุมชน โภชนาการของมารดาขณะให้นมบุตร การจัดทำที่ถูกต้อง การป้องกันปัญหาที่เกิดจากการให้นมบุตร การดูแลตนเองของมารดาและทารก โดยใช้สื่อที่น่าสนใจ กรณีเป็นสื่อวีดิทัศน์มีระยะเวลาประมาณ 15-30 นาที ซึ่งสื่อจะช่วยให้มารดามีความเข้าใจมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลลัพธ์จากการทบทวน พบว่า โปรแกรมที่จัดกระทำต่อกลุ่มทดลองทั้งหมด ได้รับผลลัพธ์ที่ดีต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน และส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา กลุ่มทดลองมีระดับคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในระดับสูง โดยเฉพาะในระยะ 4 และ 8 สัปดาห์หลังคลอดอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นระยะที่สำคัญเนื่องจากรมารดาส่วนใหญ่ มักจะหยุดเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาจากความเหนื่อยล้า การประสบปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เป็นต้น (Wu, McCoy & Efrid, 2014) สำหรับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน บุคลากรทางวิชาชีพ ได้ออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีพื้นฐานจากแนวคิดทฤษฎีของแบนดูราซึ่งมีความเหมาะสม เนื่องจากครอบคลุมทุกด้านในการกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Ansari, Abedi, Hasanpoor & Bani, 2014) โดยการส่งเสริมตามทฤษฎีทั้ง 4 ด้าน ทั้งในการให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติ และให้การส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจนมารดามีความมั่นใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่ใช้การสัมผัสเนื้อแนบเนื้อทันทีหลังคลอด และวัดผลระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ซึ่งอยู่ในระดับสูงเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางวิชาชีพ สามารถเริ่มการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้ทันทีหลังคลอด และการที่มารดามีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในระดับสูงตั้งแต่หลังคลอด การให้การกระทำอื่นอาจให้ผลลัพธ์ที่ดีมากขึ้น และส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา มีผลต่อการประสบความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา กิจกรรมการพยาบาลตามปกติมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา จากการวิจัยในการจัดกระทำในโรงพยาบาลสายใยรัก จึงพบว่า กลุ่มทดลองมีอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานานกว่ากลุ่มทดลองในโรงพยาบาลทั่วไป ดังนั้น นโยบายในการปฏิบัติงานของโรงพยาบาล จึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (Otsuka, Taguri, Dennis & Jimba, 2014) นอกจากนั้น โปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่เหมาะสมยังมีความสำคัญ

ประสิทธิผลของโปรแกรมที่สามารถเพิ่มระดับการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่สำคัญของบุคลากรทางวิชาชีพ ได้แก่ การส่งเสริมทั้ง 4 ด้าน ตามแนวคิดทฤษฎีของแบนดูราซึ่งบุคลากรทางวิชาชีพสามารถเสริมแรงในทุกด้านได้พร้อม ๆ กัน เช่น การให้ความรู้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ทั้งในด้านการสอน การฝึกปฏิบัติ และการอภิปรายร่วมกัน ทำให้มารดาเกิดทักษะและได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจ (เบญจภักดิ์ สางห้วยไพร, 2551) บุคลากรทางวิชาชีพสามารถชักจูง

ด้วยคำพูด และให้มารดาได้เห็นแบบอย่างของการประสบความสำเร็จได้ด้วยการปฏิบัติของตนเอง ซึ่งจะเพิ่มความมั่นใจให้กับมารดา และมีผลในทางบวกต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ซึ่งบุคลากรทางวิชาชีพควรมีการจัดกระทำอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ในไตรมาสแรก หรือไตรมาสสองและมีการทบทวนซ้ำ (Noel-Weiss, Rupp, Cragg, Basset & Woodend, 2006) นอกจากนี้ การนำสามีหรือครอบครัวเข้าร่วมในการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เป็นการส่งเสริมความเชื่อมั่นในการที่จะกระทำพฤติกรรมให้สำเร็จ (อุษณีย์ จินตะเวช, นกัสนันท์ สุขเกษม, เทียมศร ทองสวัสดิ์ และลาวัลย์ สมบูรณ์, 2558) อย่างไรก็ตามสำหรับงานวิจัย ที่เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในกลุ่มทดลอง และได้ผลลัพธ์ที่ดีต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดานั้น แสดงให้เห็นว่าความรู้เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความมั่นใจแก่มารดา (Kamran, Shrifirad, Mirkarimi & Farahani, 2012) ความรู้ที่เพียงพอ และเหมาะสมร่วมกับการจัดกระทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงหลังคลอด การเยี่ยมบ้านโดยบุคลากรทางวิชาชีพ หรือการมีที่ปรึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการติดตามทางโทรศัพท์ เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความมั่นใจและส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาที่สำคัญ (Kronborg, Maimburg & Vaeth, 2012) สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือบทบาทของบุคลากรทางวิชาชีพ ซึ่งในการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา พยาบาลหรือผดุงครรภ์ มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของมารดามากกว่าบุคลากรทางวิชาชีพสาขาอื่น การที่พยาบาลได้รับการอบรมเฉพาะเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เป็นการสร้างความมั่นใจและศักยภาพในการดูแลมารดาเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด (Kamran, Shrifirad, Mirkarimi & Farahani, 2012).

การนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์เป็นแนวทางในการวิจัย และส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเชิงทดลอง เกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ ไตรมาสแรกจนถึงระยะหลังคลอดครบ 6 เดือน และวัดผลลัพธ์เป็นระยะเวลา และอัตราการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณวิทยาลัยเชียงราย ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้คำชี้แนะและข้อคิดเห็นในการพัฒนางานวิจัย ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2557). สถานการณ์การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 26 มี.ค. 57 จาก www.moph.go.th/ops/thp/thp/.../file/.../Issue%2013.pdf

- พัชรินทร์ ไชยบาล, ลาวัลย์ สมบูรณ์ และกรณิการ์ กันธะรักษา (2553). ผลของการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนและการสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดาที่มีบุตรคนแรก. *พยาบาลสาร*, 37(4): 70-81.
- เบญจกัศ สางห้วยไพร. (2551). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด: โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ญาณิศา เกื้อนเจริญ. (2550). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของมารดา ร่วมกับการสนับสนุนของสามีต่อการปฏิบัติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตรา มณีขัติย์. (2552). การส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาที่มีบุตรคนแรก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการส่งเสริมสุขภาพ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัจฉรา คำมะหิทย และมัลลิกา มากรัตน์. (2559). การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ: วิธีปฏิบัติที่ละขั้นตอน. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 3(3): 246- 259.
- อภริณี กิมพิทักษ์. (2554). ผลของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาครั้งแรก. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุษณีย์ จินตะเวช, นกัสนันท์ สุขเกษม, เทียมศร ทองสวัสดิ์ และลาวัลย์ สมบูรณ์. (2558). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและการสนับสนุนทางสังคมต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดาหลังคลอด. *วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 27(2): 34-45.
- Ansari, S., Abedi, P., Hasanpoor, S. & Bani, S. (2014). The Effect of Interventional Program on Breastfeeding Self-Efficacy and Duration of Exclusive Breastfeeding in Pregnant Women in Ahvaz, Iran. *International Scholarly Research Notices*, 6: 1-6. Doi: 10.1155/2014/510793
- Aghdas, K., Talat, K. & Sepideh, B. (2013). Effect of Immediate and Continuous Mother-Infant Skin-to-Skin Contact on Breastfeeding Self-Efficacy of Primiparous Women: a Randomized Control Trial. *Women and Birth*, 27: 37-40.
- Awano, M. & Shimada, K. (2010). Development and Evaluation of a Self-Care Program on Breastfeeding in Japan: A Quasi-Experimental Study. *International Breastfeeding Journal*, 5(9): 1-10.
- Bandura, A. (1995). *Self-Efficacy in Changing Societies*. New York: Cambridge University Press.

- Blyth, R., Creedy, D. K., Dennis, C. L., Moyle, W., Pratt, J. & De-Vries, S. M. (2002). Effect of Maternal Confidence on Breastfeeding Duration: An Application of Breastfeeding Self-Efficacy Theory. **BIRTH**, 29: 278-284.
- Bozzette, M. & Posner, T. (2013). Increasing Student Nurses's Knowledge of Breastfeeding in Baccalaureate Education. **Nurse Education in Practice**, 13: 228-233.
- Dennis, C. L. & Faux, S. (1999). Development and Psychometric Testing of Breastfeeding Self-Efficacy Scale. **Research in Nursing & Health**, 22: 399-409.
- Ertem, I. O., Votto, N. & Leventhal, J. M. (2002). The Timing and Prediction of the Early Termination of Breastfeeding. **Pediatrics**, 107: 543-548.
- Grassley, S. J. & Sauls, J. D. (2012). Evaluation of Supportive Needs of Adolescents During Childbirth Intrapartum Nursing Intervention on Adolescents' Childbirth Satisfaction and Breastfeeding. **Rates Journal of Obsetrics Gynecologic & Neonatal Nursing**, 41: 33-44. Doi: 10.1111/j.1552-6909.2011.01310.x
- Joanna Briggs Institute. (2014). **Joanna Briggs Institute Reviewers Manual 2014**. Retrived March 24, 2014 from joannabriggs.org/assets/docs/sumari/ReviewersManual-2014.pdf.
- Kamran, A., Shrifirad, G., Mirkarimi, S. K. & Farahani, A. (2012). Effectiveness of Breastfeeding Education on the Weight of Child and Self-Efficacy of Mothers-2011. **Journal of Education and Health Promotion**, 1(11): 1-11. Doi: 10.4103/2277-9531.98569
- Kronborg, H., Maimburg, R. D. & Vaeth, M. (2012). Antenatal Training to Improve Breast Feeding: a Randomized Trial. **Midwifery**, 28: 784-790
- Labarere, J., Bellin, V., Fourny, M., Gagnaire, J. C., Francois, P. & Pons, J. C. (2003). Assessment of a Structured In-Hospital Educational Intervention Addressing Breastfeeding: A Prospective Randomized Open Trial. **International Journal of Obstetrics and Gynecology**, 110: 847-852.
- McDonald, S. J., Handerson, J. J., Faulkner, S., Evans, S. F. & Hagan, R. (2008). Effect of an Extended Midwifery Postnatal Support Programme on the Duration of Breastfeeding: A Randomised Controlled trial. **Midwifery**, 26: 88-100. Doi: 10.1016/j.midw.2008.03.001
- McQueen, K. A., Dennis, C. L., Stremmler, R. & Norman, C. D. (2011). A Pilot Randomized Controlled Trial of Breastfeeding Self-Efficacy Intervention with Primiparous Mothers. **Journal of Obstetric, Gynecologic and Neonatal Nursing**, 40: 35-46.
- Noel-Weiss, J., Rupp, A., Cragg, B., Basset, V. & Woodend, A. K. (2006). Randomized Controlled Trial to Determine Effects of Prenatal Breastfeeding Workshop on Maternal Breastfeeding Duration. **Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing**, 35: 616-624

- Nunes, L., Giugliani, E., Santo, L. & Oliveria, L. (2011). Reduction of Unnecessary Intake of Water and Herbal Teas on Breast-Fed Infants: A Randomized Clinical Trial with Adolescent Mothers and Grandmothers. **Journal of Adolescent Health**, 49: 258-264. Doi: 10.1016/j.jadohealth.2010.12.009
- Otsuka, K., Taguri, M., Dennis, C-L. & Jimba, M. (2014). Effectiveness of a Breastfeeding Self-Efficacy Intervention: Do Hospital Practices Make a Difference?. **Maternal Child Health Journal**, 18: 296-306.
- Schy, D. S., Folkermaglaya, C., Mendelson, S. G., Race, K. & Ludwig-Beymer, P. (1996). Effects of in-Hospital Lactation Education on Breastfeeding Practice. **Journal of Human Lactation**, 12: 117-121.
- Yin, J., Quinn, S., Dwyer, T., Ponsonby, A-L. & Jones, G. (2012). Maternal Diet, Breastfeeding and Adolescent Body Composition: a 16-Year Prospective Study. **European Journal of Clinical Nutrition**, 66: 1329-1334. Doi: 10.1038/ejcn.2012.122
- World Health Organization (WHO), (2014). **Breastfeeding**. Retrieved 26 March 2014 from <http://www.who.int/maternalchildadolescent/topics/child/nutrition/breastfeeding/>
- Wu, D. S., Hu, J., McCoy, T. P. & Efrid, J. T. (2014). The Effects of a Breastfeeding Self-Efficacy Intervention on Short-Term Breastfeeding Outcome among Primiparous Mothers in Wuhan, China. *JAN*, 1867-1879.